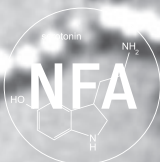

CO JE TO FILM?
Program otevřeného filmového vzdělávání Národního filmového archivu
Pracovní list k filmu

Pyšná princezna

Pyšná princezna

1952, Československý státní film

Režie: Bořivoj Zeman

Předloha: Božena Němcová (pohádka Potrestaná pýcha)

Scénář: Henryk Bloch, Oldřich Kautský, Bořivoj Zeman

Kamera: Jan Roth

Architekt: Jan Pacák

Kostýmy: Jan Kropáček

Střih: Josef Dobřichovský

Zvuk: Milan R. Novotný

Hudba: Dalibor C. Vačkář

Hrají: Alena Vránová, Vladimír Ráž, Stanislav Neumann, Mária Sýkorová, Jaroslav Seník, Miloš Kopecký, Oldřich Dědek, Karel Effa, Gustav Heverle, Josef Hlinomaz, Luděk Mandaus, Bohuslav Čáp, Otomar Korbelář, Jarmila Kurandová, Jana Werichová, Vladimír Bejval ad.

OTÁZKY DO DISKUZE

1. Československá kinematografie byla v letech 1948 - 1953 silně ovlivněna ideologicko-propagandistickým diktátem. Tento požadavek se nevyhnul ani pohádkám. Pyšná princezna je jedním z nejvýraznějších příkladů této poplatnosti. Všimněte si, jak jsou do protikladu stavěna dvě království. Miroslavova země, ležící na východě, je harmonickou komunitou založenou na dobrovolné a nadšené práci pro kolektiv. Co je v takovém prostoru opěvováno a naopak kritizováno? Vzpomenete si na konkrétní slova písní či dialogů? Jak vypadá Půlnoční království? Jak funguje hospodářství či vláda v obou zemích?
2. Na světě je jen několik kinematografií, kde se pohádka etablovala jako tradiční filmový žánr. Česká, společně s americkou, francouzskou či německou filmovou kulturou tuto tradici reprezentuje. Jaké znáte nejstarší filmové či televizní pohádky nebo tvorbu pro děti u nás? Víte, kdo jsou nejvýznamnější tvůrci, kteří proslavili toto umění i v zahraničí?
3. V českém prostředí jsou nejvýznamnějšími autory a sběrateli pohádek Karel Jaromír Erben a Božena Němcová. Filmové adaptace vycházejí velmi často právě z jejich díla. Naše neznámější spisovatelka je jako autorka námětu uváděna například u těchto pohádkových snímků: *Byl jednou jeden král* (1954), *Princezna se zlatou hvězdou* (1959), *Tři oříšky pro popelku* (1973), *Princ a Večernice* (1978), *S čerty nejsou žerty* (1984), *Anděl Páně* (2005) nebo *Sedmero krkavců* (2015). Jaké jsou společné rysy těchto děl? Co je pro české pohádky charakteristické?
4. Režisér a scénárista Bořivoj Zeman se od padesátých let zaměřil zejména na veselohru a pohádky. Tyto divácky vděčné žánry představovaly od druhé poloviny dvacátého století politicky neproblematické útočiště i kontinuální úspěch u diváků. Podobnou charakteristiku můžeme přisoudit i dalším osobnostem české kinematografie. Oldřich Lipský (*„Marečku, podejte mi pero!“*, 1976), Marie Poledňáková (*S tebou mě baví svět*, 1982), Zdeněk Troška (*Slunce, seno, jahody*, 1983), Zdeněk Svěrák (*Tři veteráni*, 1983) nebo Karel Zeman (*Cesta do pravěku*, 1955) vždy patřili k autorům, jejichž díla přinášela velké tržby. Srovnajte jejich filmy a vysvětlete, s jakými příběhy, postavami pracují a v jakém se odehrávají prostředí?

ODPOVĚDI

1. V Miroslavově království vidíme oslavu jeho povahy a schopností, kolektivního života, nadšení pro budování. V Půlnočním království je vláda soustředěna do rukou oligarchické skupiny rádců. Sledujeme kritiku útlaku, vykořisťování, sociální nespravedlnosti a systému vládnutí. Půlnočním království působí temně, nehostinně, panuje v něm atmosféra strachu, nesvobody, lidé se neradují, nezpívají.

Každá práce je nám platná, pracuješ-li poctivě! Nic neroste do nebes! Co překáží naší práci, ať se bez milosti zkácí! Aby si nikdo nevykládal slova našeho pana krále zase jinak, aby některý chytrák neobrátil jeho rozhodnutí ve svůj prospěch, budiž jasně prohlášena královská vůle: daně se snižují, zákaz zpěvu se ruší a kdo pracuje, musí se mít tak dobře, jako v zemi krále Miroslava. Běda tomu, kdo by se opovážil zase škodit lidu! apod.

2. Zdeněk Miler (*Krtek*), Jiří Trnka (*Špalíček, Bajaja, Staré pověsti české*), Břetislav Pojar (*Svatba v korálovém moři, O skleničku víc*), Václav Vorlíček (*Tři oříšky pro popelku, Arabela*), Bořivoj Zeman (*Vánoční sen, Pyšná princezna*), Karel Zeman (*Pan Prokouk, Cesta do pravěku, Vynález zkázy*) ad.

3. České pohádky jsou veselé, optimistické, často se v nich zpívá, odehrávají se v prostředí aristokracie a „obyčejného“ venkovského lidu. Důležitá je milostná zápletka, nějaká mise, úkol/y a mravní ponaučení, hlavní hrdinové vynikají skvělými charaktery a schopnostmi (velkorysost, skromnost, statečnost, moudrost, odhodlanost, pracovitost, důvtip apod.).

4. *Cesta do pravěku*: sci-fi, road movie, dobrodružný, cesta chlapců za poznáním
„Marečku, podejte mi pero!“: komedie, dospělí ve školním prostředí
S tebou mě baví svět: komedie, rodinný film, genderové téma, dětský protagonisté
Slunce, seno, jahody: komedie, venkovské prostředí a jeho stereotypy
Tři veteráni: pohádka, exotické orientální prostředí, „svěrákovský“ humor